

Dette spurte vi politikerne om: 2. Sirkulær økonomi

Norge har ambisjoner om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050, noe som blant annet krever at vi går fra en lineær bruk-og-kast-økonomi til sirkulær økonomi, hvor ressursene blir lenger i økonomien ved at vi reduserer råvarebruk, avfall, utslipp og energibruk til et minimum. Hvilke konkrete tiltak vil dere iverksette i neste stortingsperiode for å legge til rette for mer sirkulær økonomi?

Vi bruker opp jordkloden sine ressurser før den klarer å skape nye. Dette overforbruket er i stor grad skapt av kapitalismens vekststrang: evig vekst på en klode med begrensede ressurser. Derfor mener Rødt det er helt avgjørende å ta et oppgjør med kapitalismen for å gjøre noe med de store klima- og naturproblemene vi står ovenfor, og dette må skje raskt. Derfor mener Rødt det er viktig å gjøre det lettere å reparere og beholde tingene sine lengre, bl.a. ved å kutte moms på reparasjoner, øke garantitiden, forby planlagt foreldelse, bidra til å styrke fagutdannelsen innen reparasjon, og ikke minst utvide tilbud av delemuligheter som tingotek og lignende. Det er også viktig å redusere ofte unødvendig emballasje, og øke resirkuleringsgraden ved å bl.a. innføre pant på flere produkter. Dette er tiltak som er bra for klima, naturen, lommeboka og skaper nye arbeidsplasser.

SV mener at en av de største svakhetene ved det kapitalistiske systemet er at kortsiktig fortjenestemotiv fører til overforbruk, produkt med kort levetid og mye søppel. Forbruket er ikke likt fordelt, men det samlede forbruket er for høyt. For at det skal være rom for økt forbruk for dem som i dag har minst, må andre redusere det materielle forbruket sitt. Hadde alle hatt et forbruk som vi samlet har i Norge, ville vi trengt over tre kloder. Dagens økonomiske system er basert på en stadig vekst som tar ressurser fra etterkommerne våre. Dette kan ikke fortsette. Kun ni prosent av verdens ressurser blir gjenbrukt. SV vil satse på en sirkulær økonomi – på vedlikehold, reparasjon, lengre varighet, restaurasjon, deling og bytting. Vi må gjenbruke og sambruke.

SV vil:

- Øke Norges ressursproduktivitet og sette mål om å halvere Norges materielle fotavtrykk.
- Gradvis gjøre det dyrere å bruke ikke-fornybare innsatsfaktorer slik som jomfruelig, fossil plast, for å stimulere til resirkulert og fornybar plast.
- Stille klare og strenge krav i offentlige anskaffelser om levetid, reparerbarhet, gjenbruk av materialer og materialgjenvinning.
- Øke panten og innføre flere panteordninger og miljøavgifter på produkt med betydelig miljøbelastning.
- Lovfeste retten til reparasjon for forbrukeren og plikt til reparasjon for forhandlere.

- Retten til reservedeler må inn i forbrukerkjøpsloven.
- Utvide produsentansvaret for å sikre lengst mulig levetid for produktene og størst mulig grad av ombruk. SV vil skjerpe kravene til miljømerking og redusere innholdet av helse- og miljøfarlige forbindelser i produkt.
- Forlenge klagefristene ved kjøp av forbruksvarer for å stimulere produsentene til å forlenge levetida for varer.
- Sikre og skape nye fagutdanninger til den sirkulære økonomien.
- Gjennomgå momsregelverket for å kutte moms på blant annet reparasjoner, reservedeler og utleie av utstyr.
- Stille krav til gjenbruk av mineraler og legge til rette for urban gruvedrift, der materialer fra kasserte produkt, bygninger eller avfall gjenvinnes.
- Opprette offentlige delingstjenester etter modell fra bibliotek og bysykkeltilbud, og stimulere til kommunale gjenbruksverksteder.
- Opprette materialdatabaser for en sirkulær bygg- og industriproduksjon.
- Redusere eksport av avfall, redusere avfallsmengden og resirkulere mer avfall.
- Øke gjenvinningsgraden og innsamlingen av avfall.
- Utrede forbud mot å kaste usolgte varer, etter modell av den franske «produktkasteloven»

En sirkulær økonomi er sentral for at økonomien skal kunne operere innenfor rammene av naturens tålegrenser. Vi vil gi skatteletter og andre økonomiske insentiver til bedrifter og andre samfunnsaktører som tilrettelegger for gjenbruk, reparasjon og resirkulering. Vi vil også utvide produsentansvaret slik at produsenter også har ansvar for å reparere eller gjenvinne produktet de har solgt. Vi vil bidra til risikoavlastning og gi investeringsstøtte til tiltak for ressurseffektivisering og kretsløpsmodeller i industri og bionæringer. MDG skal gjennomføre en storsatsing på såkalt «urban gruvedrift», der materialer fra kasserte produkter, bygninger eller avfall gjenvinnes og blir råmaterialer for nye produkter. Samtidig vil vi jobbe for at offentlig sektors innkjøpsmakt brukes for å skape marked for sluttproduktene i sirkulærøkonomien, for eksempel gjenbruk av strøsand, biogass og rivingsmaterialer fra byggeprosjekter, restmasser fra gruver til bruk i fyllmasser, betong og murstein. Vi vil også prioritere utskilling av biologisk avfall, som matavfall, og stimulere til økt produksjon av biogass og biogjødsel fra avfall og kloakkslam, samt i jordbruket, og bidra til at markedet for disse produktene kommer på plass.

Arbeiderpartiet har store ambisjoner og en rekke programpunkter på sirkulærøkonomi. Noen eksempler: Avtaler mellom stat og næringsliv med årlige prosentmål for reduksjon av nye råmaterialer. Bidra til å skape nye markeder ved at staten som innkjøper stiller krav til innblanding eller bruk av f.eks. resirkulert plast og sement uten CO₂-utslipp. Strengere krav til garantitid og at produsenter har deler på lager. Krav om at produkter designes for å vare

lenger, gjenbrukes, repareres og resirkuleres. Oppdatere forurensningsloven for å sørge for mer effektiv avfallshåndtering.

Senterpartiet vil ha en særlig satsing på sirkulærøkonomi og er tilhenger av ambisiøse målsettinger for gjenbruk og gjenvinning. Avfall til deponi skal reduseres til maksimalt 10 % innen 2030.

Vi vil dessuten:

- Gi Enova mandat til å støtte implementering av utprøvde sirkulære og fornybare industriløsninger.
- Stille krav om at miljø og klima skal vektes med minst 30 % i offentlige anskaffelser der innkjøpene har miljø- og klimapåvirkning. Ved vareanskaffelser skal vurderingen skje ut fra hele livsløpet til varene.
- Endre statens avhendingsinstruks, med mål om at gjenbruk av statens eiendeler, som for eksempel møbler og annet inventar, skal bli enklere. Staten må skaffe seg en gjenbruksstrategi for egne bygg og inventar istedenfor å bygge og kjøpe nytt.
- Legge opp at offentlige innkjøp skjer etter anskaffelsesstrategier som legger til rette for lokale, regionale og nasjonale leverandører, noe som blant annet bidrar til mindre transport og ressursbruk.
- Styrke reklamasjonsretten og understreke selgers bevisbyrde, slik at man i sterkere grad stimulerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.
- Utrede og fremme forslag om å forby produkter med innebygd planlagt foreldelse, slik at det blir umulig å bevisst bygge inn mekanismer og egenskaper i produkter og varer som gjør at de får et forkortet livsløp.
- Innføre «rett til å reparere» og arbeide for at retten skal gjelde alle varer som importeres til Norge. Det må også stilles krav om at produkter kan gjenvinnes.
- Øke bevilgningene til utstyrssentraler, med mål om at alle norske kommuner skal ha en slik ordning.
- Utrede om det kan innføres en ordning hvor varer og tjenester skal ha en varedeklarasjon som tallfester klimagassutslipp, ressursforbruk og forventet levetid, slik at forbrukerne blir i stand til å ta miljøvennlige valg.

VENSTRE

Vi er nødt til å skape mer med mindre, og gjenbruke der vi kan. Det er dette som er kjernen i sirkulær økonomi: Å opprettholde verdien av produkter, materialer og ressurser så lenge som overhodet mulig. Vi skal utnytte verdien av ressursene smartere, reparere, resirkulere og gjenbruke mer, slik at man skaper et grønt næringsliv som legger mindre press på naturen og klimaet. EU er allerede godt i gang, og her hjemme la Venstre i regjering nylig fram en ny plan for hvordan vi skal gjøre økonomien mer sirkulær. Den inneholder en rekke konkrete tiltak og grep som vil styrke utviklingen mot en mer sirkulær og grønn økonomi. I strategien

lover vi å støtte opp under lokalt næringsliv for å utvikle grønne og lønnsomme verdikjeder. Dette skal vi gjøre ved å la offentlig sektor gå foran, forenkle og oppdatere regelverk, skape nye økonomiske virkemidler, samarbeide godt med EU og gjennomføre en større gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet, for å nevne noe.

KrF vil At Norge skal være et foregangsland for utviklingen av en sirkulærøkonomi og redusere det materielle forbruket, herunder energiforbruket. Av konkrete tiltak vil vi utvikle et system for utvidet produsentansvar som gir insentiver til lengst mulig levetid på produkter, mest mulig ombruk og materialgjenvinning, og utfasing av helse- og miljøfarlige kjemikalier i produkter. Flere produkter enn i dag må få en utvidet reklamasjonsrett på fem år. KrF vil innføre en ordning med holdbarhetsmerking på varige forbruksvarer, som antyder hvor lenge forbrukere kan forvente at et produkt skal vare, og dermed bidra til å gjøre lang levetid til et større konkurransefortrinn enn det er i dag.

Videre vil vi fjerne moms på reparasjon, som for eksempel på husholdningselektronikk og mobiltelefoner, og utrede nullmoms på utleie av eid verktøy og turklær/turutstyr, slik at folk ikke skal måtte gå til innkjøp av varer som brukes sjeldent. KrF vil gjennomføre en helhetlig strategi for å redusere unødvendig forbruk og matsvinn i offentlige institusjoner og sette krav til at anskaffelser i regi av offentlig sektor bidrar til mest mulig bærekraftig forbruk og produksjon.

For å redusere søppel vil vi innføre pant og sporing av enkelte typer emballasje, som for eksempel isoporkasser og Arbeide for at all emballasje skal være egnet for gjenbruk eller resirkulering innen 2030. Vi vil innføre emballasjeavgift for å unngå unødig avfall og legge til rette for alternativ resirkulerbar emballasje som ikke er plast. Gjennom regulering og avgifter vil vi legge til rette for å fase ut unødvendig engangspplast, og sikre en overgang til handleposer, emballasje og engangsartikler som er laget av nedbrytbart materiale. KrF vil utrede innføring av «ja takk»-prinsippet for uadressert kommersiell reklame og post. Uadressert reklame fra lokale lag og foreninger bør bli lov, også om man har takket nei til uadressert reklame. Vi vil jobbe for en fellesnordisk panteordning, og arbeide for å ta i bruk panteordningen på flere områder.

KrF vil også innføre en matkastelov og videreutvikle samarbeidet med næringslivet for å redusere matsvinn, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, inkludert svinn etter innhøsting. Vi vil stimulere til gjenbruk av byggemateriale og innføre tiltak for å resirkulere sjeldne jordmineraler fra elektronisk utstyr. Dette er noen av de konkrete tiltakene vi foreslår for en bedre sirkulær økonomi.

For Høyre er ikke sirkulær økonomi bare en klimasak, det er god og lønnsom næringspolitikk. Vi ønsker blant annet at livssyklusperspektiver skal legges til grunn for offentlige anskaffelser og investeringer, stille miljøkrav som fremmer innovasjon, utvide produsentansvaret, lage en helhetlig plan for å stimulere til restaurering og gjenbruk av bygg og materialer, og støtte etableringen av flere gjenvinningsanlegg i Norge.

Biogass er både avfallshåndtering, ressursutnyttelse og energiproduksjon. Biogass vil kunne spille en viktig rolle fremover mot et lavutslippssamfunn, særlig i transportsektoren. Produksjon og bruk av biogass har derfor en rekke positive miljø- og klimaeffekter og bør derfor klassifiseres på linje med elektrisitet og hydrogen. Fremskrittspartiet vil fjerne denne barrieren for å legge til rette for økt produksjon og bruk av biogass. Vi vil derfor følge opp de forslagene vi har fått flertall for i Stortinget. Fremskrittspartiet er også opptatt av arbeidet med avfallshåndtering, og se på mulighetene for å bedre legge til rette for innsamling og resirkulering av plast.

For spørsmål om undersøkelsen og Samfunnsbedriftenes mening om de politiske sakene, kontakt direktør for samfunnskontakt Anna Ljunggren på anna@samfunnsbedriftene.no eller 909 26 083.